

Balinalar Yaşasın!

IX. yüzyıldan başlayarak Basklar, Gascogne Körfezi'nde balina avlamaya başladılar ve bu amaçla kıyılarda gözetleme kuleleri kurdular. Batı Avrupa kıyılarındaki balinalar tükenince de, Kuzey Buz denizinde yaşayan balinaların peşine düştüler. Sonraki yıllarda Hollandalılar, Fransızlar, Ruslar, İskandinavlar, İngilizler ve Amerikalılar da balina avına başladılar. 1867'de zıpkın topunun bulunmasıyla balina avcılığı, endüstriye dönüştü. Günümüzde balina avcılığı özellikle Japonya ve Rusya'da yoğun olarak sürdürülmektedir.

IX. yüzyıldan başlayarak Basklar, Gascogne Körfezi'nde balina avlamaya başladılar ve bu amaçla kıyılarda gözetleme kuleleri kurdular. Batı Avrupa kıyılarındaki balinalar tükenince de, Kuzey Buz denizinde yaşayan balinaların peşine düştüler. Sonraki yıllarda Hollandalılar, Fransızlar, Ruslar, İskandinavlar, İngilizler ve Amerikalılar da balina avına başladılar. 1867'de zıpkın topunun bulunmasıyla balina avcılığı, endüstriye dönüştü. Günümüzde balina avcılığı özellikle Japonya ve Rusya'da yoğun olarak sürdürülmektedir.

VAROLUŞUNDAN başlayarak, yaşamak için öldürmek zorunda kaldı insan...Çoğunlukla yemek, kimi zaman da kendini korumak için. Gelişimi, evrimi, uygarlaşmaya başlaması; zeka düzeyinin de git-tikçe yükselmesi sonucu, yeryüzündeki en üstün varlık olduğunun ayırdına vardı ve zaman zaman bu niteliğini kötüye kullanmaktan geri kalmadı. Hatta kendisine hiç bir zararı olmayan ve diğer familyalardan daha "akıllı" olması nedeniyle ayrı bir yeri bulunan bazı canlıları, acımasızca kıyıma uğratmaktan çekinmedi. Bu kıyım sonucu artık soyu tükenmiş olan bazı türler için yapacak hiçbir şey de kalmadı.

Daha uygar, mantıklı ve merhametli olmayı başarabilir ve mevcut türlerin devamına izin verirsek; bugüne dek elimizden gelen hiçbir kötülüğü esirge-emediğimiz doğaya, belki kendimizi biraz olsun affettirebiliriz... Bu noktadan hareket eden Uluslararası Balina Avcılığı Komisyonu, geçtiğimiz günlerde çevreci örgütlerin de desteğiyle, Antarktika çevresinde balinalar için bir koruma alanı oluşturulmasına karar verdi.

Dünya Doğa Fonu'ndan Gordon Shephard, "bu karar, derindeniz balina avcılığının sonu anlamına geliyor" diyor ve sözlerini şöyle sürdürüyor, "Japon balina endüstrisi artık öldü!" Avustralya tarafından kontrol altında tutulacak olan korunan, dünyada yaşamakta olan balinaların %80'ini korumak ve Japonlar'ın yasal ticari hedefleri olarak

niteledikleri 750 000 küçük balina türüne avlanma sınırları getirmek üzere, Hint Okyanusu'nda mevcut güvenlik bölgesine bağlanacak.

Antarktika'da avlanmayan Norveç, Meksika'nın Puerta Vallerta kentinde sanayileşmiş ülkelerden ve uluslararası çevre gruplarından temsilcilerin katılımı ile gerçekleştirilen yıllık komisyon toplantısında bu konuda oy kullanmayı reddetti. Japonya ise koruna-ğa karşı oy kullanan tek ülke oldu. Bununla da kalmayan Japonya, üyeleri komisyondan çekilmekle de tehdit etti. Bu durumda, ilke olarak avlanmasına müdahale edilemeyecekti.

Çevrecilerin bu zaferi, ticari balina avcılığı, sekiz yıldır yürürlükte olan bir moratoryum ile yasaklandı-ğından bir anlamda sembolik kalıyor. Komisyon, moratoryumu iptal etmeyi düşünürken, birçok gözlemci, yıllarca yeni bir yasaklama kararı çıkmayacağına inanıyor. Buna karşın Yeşiller, korunağı temel bir güvenlik ağı; moratoryumun eksiklerini kapatan bir ara karar olarak görüyorlar. Norveç kuzeydoğu Atlantik'deki içsularında, ticari küçük balina avcılığına yeniden sınırlama getirirken; Japonya, Antarktika'da, "araştırma" amacıyla moratoryuma verilmiş izin çerçevesinde, yılda 300 küçük balina öldürmeye devam ediyor. Çevreciler, Japonya'nın Antarktika koruma alanında araştırma amaçlı ava son vereceğine inanmakla beraber, ticari avlanma konusunda hiç fimitli değiller.

Koruma alanının geniş yankılar uyandıracak tartışmalara yol açması bekleniyor. Bazı kampanyacı-

lar, 23'e karşılık 1 oyu, Japonya'nın tarafını tutan Karaib'i bir turizm boykotuyla tehdit etmeyi de içeren sert taktiklerinin zaferi olarak görüyorlar. Kolombiya'lı bir çevreci olan Kate O'Connell şöyle diyor: "Bu deneyimden çok şey öğrenebilir ve diğer hayvanlar için de uygulayabiliriz."

ABD, İngiltere, Fransa ve Almanya gibi, balina avcılığı yapmayan ülkeler, yurtiçinde siyasi kredi kazandıklarından çevrecilere paralel bir tutum izliyorlar. Kanada, Alberta Üniversitesi'nde antropolog olan Milton Freeman ise, "onlar bunu çevreci bir imaj edinmek için ucuz bir yol olarak görüyorlar" diyor ve ekliyor, "Kim bir balina koruma alanına karşı olabilir ki zaten?" Komisyonun önerisinde 50°-130° Batı boylamları arasında yer alan koruma alanının kuzey sınırı, 60° Güney enleminden 40° Güney enlemine çıkarılarak alanın kapsamı genişletildi. Yeni koruma alanı, Güney Okyanus'taki büyük balinaların beslenme bölgelerini içine alıyor. Bunlar arasında 40°-60° Güney enlemleri arasında beslenen "fin sei" balinaları da bulunuyor.

Koruma alanı konusundaki savaş kaybeden Japonya ve Norveç, soyu tehlike altında olmayan tek balina türü olan küçük balinalara ilişkin moratoryumu, av-

lanma kotalarıyla değiştirebilmek için uğraşıyorlar. Bunu başarabilirlerse kotalar, Japonya'ya kendi kıyıları dışında, sınırlı ölçekte de olsa küçük balina avcılığı yapma serbestisi verecek ve kuzeydoğu Atlantik'de tek taraflı olarak balina avcılığına yeniden başlaması için Norveç üzerindeki siyasi baskıyı kaldıracak... Komisyonun bilimsel komitesi, Geliştirilmiş Yönetim Programı adında soyu tehdit altına sokmadan, her yıl kaç balina avlanabileceğini hesaplamak için bir matematik modeli geliştirmiş. Ancak komisyon, modeli uygulamaya koyma konusunda hiç de aceleci değil.

Balina avcılığı yapmayan ülkeler de, moratoryumda politik kaygılarla oy kullanmaktan kaçınmak arzusundalar. Japonya ve Norveç bu tutuma kızarak, Komisyonun, avlanma yasağı gerekçelerini bilimsel bir temele dayandırması ve balina

avcılığının "balina kaynaklarını optimum düzeyde kullanılmasını" sağlayacak biçimde düzenlemesi gerektiğini vurguluyorlar.

Eski Sovyetler Birliği'nin, Mavi balina ve soyu tehlikede olan diğer balina türlerinin avlanması hakkında, öldürülen balinaların sayısını az gösteren hatalı rapor verdiği dair açıklamalar sürüncemede kalan sorunun çözümünü kolaylaştırdı. Raporu, Başkan Boris Yeltsin'in ekoloji danışmanı Alexei Yablokov, 1960'larda bir tek geminin, kaydedildiği gibi 152 büyük ve 156 mavi değil; 7207 büyük ve 1433 mavi balina avladığını belirtiyor. Komisyon, Sovyetler'in hatalı ra-

avcılığı yapmayan ülkeler, bu şekildeki tartışmalarla, kıyı dışı avlanma için bir kota şeması uygulamasının sonsuza dek sürdürülemeyeceği konusunda hemfikirler. Rakamlar onaylansa bile, balinaların nasıl öldürüldüğü

sorunu da var. İngiltere, yakalandıktan sonra yavaş ve acı çekerek öldürüldüğü için balina avcılığına karşı çıkıyor. Avrupalı bir komisyon üyesinin de belirttiği gibi, "balinalarla ilgili asıl önemli nokta, çok fazla tepki gelmesidir". Bu durumda Japonların balina etine bir lezzet timsali olarak rağbet etmelerinin de görüntüye göre hiçbir önemi olmayacak...

Miyase Göktepe

Damian, F. "Hunters Harpooned"

Financial Times, 28-29 Mayıs 1994

Science and Technology News, London Press Service, 22 (1994).

por verdiği ilişkin bu kanıtın, olay üzerinde fazla etkisi olmayacağını belirttiği halde çevreciler, karara bağlanan avlanma kotalarının bu bilgiler ışığında azaltılacağını ifade ediyorlar. Daha da önemlisi, ileride tekrar aldatmacalar olmaması için, avlanma konusundaki gözlem ve denetimlerin sıkı tutulması gerektiği üzerinde duruyorlar. Gerçekten de günümüzde bir küçük balinanın 50 000 dolar ettiği düşünülecek olursa, hatalı rapor vermenin nedenleri anlaşılabilir... Son gelişmeler üzerine, bilimadamları Sovyetlerin resmi raporlarını şüphe ile karşılamının yanısıra, stok tahminlerini de sorgulamaya başladılar. Öte yandan, balina

